

Yıl 8 / Sayı 51 / 2004 Kış

Ulusal cephede Kemalistlerin Rolü ve Yirmibirinci Yüzyıl İçin Bir Türkiye Tasarımı¹

Aydınlanma 1923, 10 yıllık geçmişi boyunca her platformda Türkiye'deki ana ayrışmanın sağ – sol arasında değil, ulusalcılarla mandacılar arasında olduğunu ısrarla vurgulamış; Türk gençliğinin sağ-sol kamplaşması içerisinde ulusal bağımsızlıkçı özünden kopartılmaya çalışılmasının ve birbirine düşman edilmesinin, sağ ve sol hareketleri kendi çıkarları için kullanabilen ancak sadece ulusal karakterli hareketlerden çekinen emperyalizmin amaçlarına hizmet ettiğini söylemiştir. Bu nedenle Aydınlanma 1923, “Ulusal Kurultay” adı altında Türkiye'nin ulusalcı aydınları ile birlikte bu platformda yer alması gerektiğini düşünmüştür. Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal karakterine ve onun ulusal ideolojisi Kemalizme düşmanlık etmekte birleşen liberalinden sosyalistine, Kürtçüsünden ılımlı İslamcısına mandacılar cephesi karşısında bir ulusal cephe oluşumuna katkı sağlamak bugün tarihsel bir görevdir. Ancak, eğer bu ulusal cephe bugünkü başlangıç sınırlarının dışına çıkamazsa, bir reaksiyon hareketi olarak kalıp aksiyoner bir harekete dönüşemezse, Türk gençliğinin ve Türk ulusunun önüne **Yirmi Birinci Yüzyıl İçin Bir Türkiye Tasarımı** koyamaz ve en can alıcı sorunlarımızı çözecek bir model sunamazsa, yok olmaya mahkûmdur. Ulusal duyarlılığımızı salonlara, meydanlara taşımak her ne kadar önemli bir simgesel değer taşısa da, Türk insanı sloganlarla sorunlarının çözülmediğini artık bilmektedir. Üstelik ulusal cephe oluşumunun kimi radikal ve aslında çağı yakalama ve dönüştürme gücü olmayan, imam cemaat ilişkisinin en canlı örneklerini veren kimi siyasal oluşumlarca meydanlara taşınması ulusal hareketin hızla marjinalleşmesi tehlikesini de içinde taşımaktadır.

İşte bu noktada Kemalistler, biraz sonra ana başlıklarını tartışmaya açacağımız bir **toplum mühendisliği projesini** Türk ulusunun önüne koymanın yanında, kendi mesleklerinde başarılı, dürüst, ulusalcı **kadrolar** yetiştirerek de ulusun güvenini kazanmak zorundadır. Bu yüzden Kemalistlerin mücadele alanı, meydanlar, kantinler değil; derslikler, hastaneler, laboratuvarlardır, hayatın her alanıdır. Kemalistler her iki boyutu ile bu birikimi ortaya koyabilirlerse, **ulusal cephe** de marjinal bir **reaksiyon** hareketi olmanın ötesine geçip kendi programı olan bir **aksiyon** hareketine dönüşme olasılığına sahip olabilir. Türkiye'de ulusal birikimin temelinde Yusuf Akçuralardan Ziya Gökalplere, Şevket Süreyyalara zengin bir birikim vardır; ancak Mustafa Kemal'in bu birikimi yaşama geçirme konusundaki başarısının altında, her şeyden önce onun dünyaya farklı bakışı vardır. Şevket Süreyya, devrimin koruyucusu tek tip bir Türk gençliği idealini savunurken Mustafa Kemal, kendi öğretmenlerini bile sorgulayan, gerekirse kafa tutan bir Türk gençliği idealini savunuyordu. Çünkü Mustafa Kemal'in kendisi bu karakterde bir insandı ve ancak bu karakterde gençlere sahip bir ulusun sürekli kendini yenileyerek ortaya çıkacak her yeni probleme çözüm getirebileceğinin farkındaydı. Daha da önemlisi ilerleme için önce kendi içimizdeki imamlardan kurtulmamız gerektiğini biliyordu. Kemalistler, bu anlamda Mustafa Kemal'in yalnızca eylemlerini değil, eylemlerinden daha çok onun kullandığı yöntemi benimseme ve

¹ Aydınlanma 1923 Ulusal Kurultay Bildirgesi, Ankara, 6 Eylül 2003.

AYDINLANMA 1923

anlama çabasında olmalıdırlar. Çünkü Türk ulusunun sorunlarına çözüm önerebilme ancak doğru yöntem ve bakış açısını kullanmakla mümkün olabilir. Bu noktada Kemalistler, ulusalcı cephenin, Türk ulusu tarafından kabul görmesi için şu iki noktanın anlatılmasında başarılı olmak durumundadırlar:

1. 1990'ların başından itibaren insanlara dayatılan küreselleşme söylemi pek çok noktada gerçekleri yansıtmamaktadır ve ulus devlet savunuculuğu bu noktada Türk ulusunun hem varlığını sürdürmesi hem de çağdaş ve müreffeh bir yaşam sürdürebilmesi için bir önkoşuldur.
2. Kemalizm, 1930'lara saplanıp kalmış bir ideoloji değildir. Mustafa Kemal, kullandığı **eleştirel akılcı** yöntem ile genellikle pozitivist olan çağdaşlarının çok ötesinde bir kavrayışla Türklerin idam fermanını yırtıp atmanın ötesinde, ortaya koyduğu modellerle de bir anlamda Türklerin geri kalmış medeniyet saatini ileri almıştır. İşte aynı yöntemle bugünün sorunlarına çözümleri yine Kemalistler getirebilirler.

Kemalizmi bir **toplum mühendisliği projesi** olarak tanımlamamız da yine Mustafa Kemal'in uyguladığı yöntemle dayanmaktadır. O, bir mühendisin karşılaştığı bir problemi çözmeye sürecine benzer bir şekilde ilerlemiştir. Önce problemi belirlemiştir. Problem ona göre Türklere, Anadolu'da yaşam hakkı tanınmamasıdır. Bundan sonra, elindeki başlangıç koşullarını ortaya koymuş, kuracağı modelin sınırlarını ve modeli belirlemiştir: Misak-ı Milli sınırları ile belirlenmiş topraklar içinde tam bağımsız ve cumhuriyetle yönetilen bir ulus-devlet ve Avrasya coğrafyasında, emperyalist güçlerin dışlandığı bir güçbirliği. Mustafa Kemal daha sonra ortaya koyduğu bu modeli adım adım olaylarla sınamış, yanlışlarından arındırarak sürekli daha iyiye doğru götürmeye çabalamıştır. İşte Kemalizm, hem Mustafa Kemal'in ileri görüşlü, sorgulayıcı ve **yanlışlamacı-eleştirel akılcı** tavrı sayesinde dayandığı felsefi temel bakımından, **doğrulamacı pozitivizm** kaynaklı **kapitalizm, Marksizm** ve diğer on dokuzuncu yüzyıl ideolojilerinin çok ilerisinde olmuştur. Bu ideolojiler bilimsel oldukları iddiasıyla insanları yeni dogmalara inanmaya zorlarken, Kemalizm, dünya ile ilgili problemlere başta din olmak üzere her türlü dogmadan bağımsız bakabilmeyi sağlamak üzere laiklik ilkesini ortaya koymuştur. Ayrıca, evrensel oldukları iddiasındaki bu ideolojiler geliştirmekte olan ülkelerin sömürülerek de olsa önceden belirlenmiş bir süreci izlemeleri gerektiğini savunurken, Kemalizm **merkezçevreci** bir yaklaşımla azgelişmiş ülkeler için bir **ulusal kalkınma modelinin** temellerini atmıştır. İşte bu farkları nedeniyle Kemalizm, kapitalizm ve Marksizm/sosyalizmden farklı bir **üçüncü yol**, bir **ulusal kalkınma ideolojisidir**. Aydınlanma 1923 üyeleri, henüz üniversite öğrencisiyken, kuantum fiziğinden kaos kuramına dünyayı anlamaya çalışırken önce on sekizinci yüzyılın doğa bilimlerine dayanan ideoloji ve akımlardan uzaklaşarak **eleştirel akılcı bilimsel yöntemi** benimsemiş, ardından zaten büyük saygı ve sevgi duydukları Mustafa Kemal'in yıllarca önce eleştirel akılcılığı kullandığını gördüklerinde ise kendi siyasal ve düşünsel kimliklerini Kemalist olarak tanımlamaya karar vermişlerdir. Ancak Mustafa Kemal gibi düşünerek, Türkiye'nin sorunlarını çözebileceklerini görmüşlerdir.

İşte bu bakış açısıyla ana başlıklar halinde önce neden Kemalizm ve neden ulusal bir cephe sorularına yanıt verip ardından da ulusalcıların nasıl bir Türkiye tasarımına sahip olması gerektiği konusunda fikirlerimizi tartışmaya açmak istiyoruz. Kemalistler/ulusalcılar artık durum tespiti yapmanın ötesine geçerek kendi programlarını oluşturmak zorundadırlar. Belki *Ulusal Kurultay* bugün bir tavır alışı, bir duruşu seslendirecektir, ancak sonraki aşamalarındaki hedefi, program ve kadro olmalıdır. Kemalistler kendi izledikleri ve artık siyasal alana taşıma aşamasına geldikleri bu yöntemi tüm ulusalcılara önermektedirler.

Nasıl Bir Yirmi Birinci Yüzyıl, Neden Kemalizm, Neden Ulusal Cephe?

1. Küresel kapitalist sistemin, dünya üzerindeki tüm insanların sorunlarını çözeceği, onları zenginleştireceği söylemi artık bizzat batılı ekonomistlerin de çalışmaları ile yanlışlanmış ve tarihin çöp sepetindeki yerini almıştır.
 - Dünya üzerindeki zenginlerle fakirler arasındaki fark açılmaktadır, ancak daha da önemlisi fakirlerden zenginlere olan kaynak transferinin varlığıdır.
 - Fakir ülkelerin, sermayenin ve teknolojinin serbest hareketi sayesinde zengin ülkelerin ortalama büyüme oranlarından daha yüksek büyüme oranlarına ulaşarak gelişmiş ülkeleri yakalayacaklarına dayanan **neoklasik yakınsama hipotezinin** yanlışlığı **içsel büyüme kuramları** tarafından dile getirilmektedir.
 - İnternet sayesinde bir bilgi devrimi yaşandığı ancak literatür bilgi ile sınırlı düşünüldüğünde doğrudur. Üretim sürecinde kullanılabilecek bilgi merkez ülkelerin tekelindedir ve patent hakları ile korunmaktadır.
 - Azgelişmiş ülkelerin, ulusal bir kalkınma planları olmadan küresel ekonomik sisteme entegre olmalarının bu ülkeler için hem çok maliyetli hem de başarısının şüpheli olduğu iktisat dünyasında tartışılmaktadır.
 - Finans piyasalarındaki serbestleşmenin, azgelişmiş ülkelerde yaşanan krizlerin en önemli nedeni olmasının yanında, bu ülkelerin borçlarının artışı da hızlandırdığı ve Uluslararası Para Fonu (IMF) gibi kuruluşların, finans sermayesinin çıkarları için çalıştığı, azgelişmiş ülkeleri, borç ödeme baskısıyla kurulu kapasitelerini elden çıkarma durumunda bıraktıkları görülmektedir. Finansal serbestleşme Türkiye’den de net sermaye çıkışına neden olmaktadır. 1990’larda uygulanan yabancı sermayeye dayalı büyüme modelinin sonuna gelinmiştir.
 - Uluslararası ticaret sistemi, azgelişmiş ülkeleri kıyasıya bir rekabete sürüklerken hem bu rekabetin ücretler üzerindeki baskılayıcı etkisi hem de bozulan ticaret hadleri ile azgelişmiş ülkeler genel anlamda yoksullaşmaya devam etmektedir. Ticaret yoluyla çevre ülkelerden merkez ülkelere kaynak aktarımı küresel ekonomik sistemin doğal sonuçlarından biri olarak karşımızdadır. Üstelik merkez ülkeler çevre ülkelerin ticaretlerini serbestleştirmeleri için baskı uygularken kendileri pek çok gizli/açık koruma yöntemini uygulamakta, teknolojik üstünlüklerini de kullanarak dönemsel tekelleri elde ettikten sonra kimi engelleri kaldırmaktadırlar. Tarım sübvansiyonları ve tarım politikaları bunun önemli bir örneğidir.
 - Borçlu ülkelere dayatılan istikrar programları, faiz dışı fazla hedefleri ile ülkelerin beşeri sermaye yatırımlarını kısıtlarken bu ülkelerin uzun dönemli büyüme oranlarının azalmasına neden olmaktadır.
2. 2000 yılının başından beri ABD ve AB’yi de etkileyen küresel durgunluk, bir türlü aşılamazken, gelişmekte olan ülkelerin 1929 buhranında olduğu gibi **korumacı politikalara** yeniden yönelmeleri senaryosunu ciddi bir olasılık olarak karşımıza çıkarmaktadır. Bu durumda dış ticaretini Gümrük Birliği (GB) ile Avrupa Birliği’ne (AB), ekonomi yönetimini de IMF aracılığıyla Amerika Birleşik Devletleri’ne (ABD) vermiş Türkiye’yi pek çok azgelişmiş ülke ile birlikte önemli sorunlar beklemektedir. Türkiye ve benzeri ülkeler, bu senaryonun gerçekleşmesi halinde kendilerini koruyacak araçlardan yoksun durumdadırlar. 1929 bunalımı,

AYDINLANMA 1923

konjonktürü doğru değerlendiren Türkiye için büyük bir fırsat yaratmıştı; oysa bugün böyle bir senaryo belki dünyada konuşulmaktadır, ama biz serbest piyasa ekonomisi ve küresel kapitalizme güvendiğimiz için bunu dikkate almak gereği duymamaktayız.

3. Yirmi birinci yüzyılda dünyadaki jeopolitik algılamalar yüz yıl öncesine büyük benzerlikler göstermektedir. Almanya, Japonya gibi ülkeler geçen yüzyıldaki jeopolitik hedeflerine, geçmiştekenden farklı, ekonomi ağırlıklı araçlarla ulaşmaya çabalarlarken, ABD askeri bir hegemonya kurma çabasıdır. “*Ulus-devletin sonu geldi*” naraları atılanlar, şimdi “*yaşasın imparatorluk*” diye haykırma aşamasına gelmişlerdir. On dokuzuncu yüzyıl sonunda Kafkasya ve Ortadoğu destekli olarak Orta Asya’da Afganistan merkezli oynanan “*büyük oyun*” bugün İngiltere yerine ABD’nin başrole geçmesi ile yeniden oynanmaktadır. Bu çerçevede Sevr’in yeniden önümüze konması şaşırtıcı bir sonuç değildir. İçimizdeki mandacıların kazandığı güce bakınca ve Türkiye’nin, ekonomik ve siyasi anlamda Osmanlı’nın son dönemi ile ciddi benzerlikler gösterdiğini göz önüne alınca bunun sıradan bir tehdit olmadığı da anlaşılmaktadır. Türkiye, ekonomik ve siyasi bağımlılığının yanı sıra iktidardaki ılımlı İslamcılar ile yeni bir Sevr’i imzalamanın çok uzağında değildir.
4. Yukarıda sayılan genel tehditler dışında Türkiye’yi bekleyen bir diğer tehlike ise ekonomimizin %40’ının yer aldığı Marmara Bölgesi’nde meydana gelecek büyük deprem felaketidir. Bu depremin olası sonuçlarından birisi de yardıma gelecek ABD donanmasının İstanbul Boğazı’nı bir daha terk etmemesidir.

Yirmi Birinci Yüzyıl İçin Nasıl Bir Türkiye Tasarımı?

1. Kemalistler sundukları toplum mühendisliği tasarımının, Türk ulusu tarafından kabul görmesi için öncelikle yolsuzluklara ve yoksulluğa çözüm üretmek durumundadır. Bugünkü ekonomi-siyaset-devlet yapılanmalarının tamamen yolsuzluklar içinde bulunmasından hareketle, önce yolsuzluğa neden olanların şiddetle cezalandırılacağı ve ardından da halkın denetleyebileceği bir ekonomi siyaset-devlet yapılanmasının kurulması gerekmektedir. Kemalistler, sanıldığının aksine, demokrasiden korkmazlar; **Kemalist toplum mühendisliği tasarımı** bazı aklı evvelerin iddia ettikleri gibi *Jakobin* bir anlayışın ürünü değildir, bir **yepyeni bir toplum demokrasisini** hedefleyen bir tasarımdır. Buradaki ana unsur devletin ekonomiyi, halkın devleti ve siyaseti denetleyebildiği bir sistem yaratmaktır.
2. Türkiye Cumhuriyeti, ulusal burjuvazi yaratma çabasında çok sınırlı bir başarı elde edebilmiştir. 1923’ten itibaren milli burjuvazi ağırlıklı olarak azınlıkların yerine geçerek, sisteme eklenme çabasında olmuş, örneğin daha İzmir İktisat Kongresi’nde bazı sektörlerin geliştirilmesi için ithalatın engellenmesi çabalarının karşısında yer almıştır. Bu noktada 70 milyon nüfusa sahip bir iç pazarın denetlenmesi ve bu pazar için üretmek isteyen ulusal işadamlarımızın kurallara uymalarının sağlanması önemlidir. Devlet ulusal pazarı ve bu pazar için üretim yapmak isteyenleri denetlemelidir. Sınıflar üstü bir yönetici kadro yaratabilmek, kalkınma hamlesinin ulus tarafından sahiplenilmesi açısından çok önemlidir.
3. Ekonomide yer alan unsurların tümünün tam bilgiye sahip olmadıkları açıktır. Bu anlamda merkezi planlama, bilginin mümkün olduğunca karar alıcılara ulaştırılmasını sağlamak ve **asimetrik bilginin** yol açtığı ekonomik sorunları, önlemek açısından önemli bir araçtır. Planlamanın öncelikle bilgi temelli olarak ele alınması, kaynak planlamadan, altyapı planlamaya, pazar tahminlerine kadar pek çok alanda herkes için **bilginin erişilebilir olması** sağlanmalıdır. Bilgi setlerine

ulaşıldıktan sonra üreticilerin bu bilgileri değerlendirerek doğru örgütlenmelere gitmeleri kolaylaşacaktır. Bu aşamada devletin öncelikli görevi üreticinin bilgiye ulaşmasını sağlamaktır. Devlet, küçük ölçekli özel sermayenin daha etkin üretim yapmasının sağlanmasında bilgiyi ulaşılabilir kılmamanın dışında roller de oynamalıdır. Küçük özel mülkiyetin, kolektif üretimi hem etkinlik sağlanması hem de demokrasinin ekonomi platformuna taşınması açısından önemlidir.

4. Piyasanın, fiyat aracılığıyla, bilgi iletimini en iyi sağlayan kurum olduğu ve neredeyse canlı bir organizma olarak kabul edilen piyasanın serbestliğinin her şeyden önemli olduğu savları bilimsellikten uzak ideolojik söylemlerdir. Alışverişin gerçekleştiği ortam anlamında piyasaya elbette gerek vardır, ancak ekonomiyi yönetenlerin ana amacı halkın refahı ise piyasalar denetlenebilir olmalıdır. Bu noktada öncelikle ülkeden dışarıya kaynak akışını engellemek için finansal piyasaların denetlenmesi büyük önem taşımaktadır. **Sayısal para ve sayısal vergilendirme**, sistemin temelini oluşturmaktadır. Bu sistemin Türk mühendislerince kurulması mümkündür. Kağıt paranın kaldırılarak sayısal paraya geçilmesi ile para hareketleri denetlenebilecektir. Böylelikle kaynağı belli olmayan kazançla ve rüşvetle mücadelede önemli bir adım atılmış olacaktır. Finansal sistemin denetlenmesi ile de birleştirilince, sayısal para denetlenebilir ve halkın çıkarları için yönlendirilebilir bir ekonomik sistemin yolunu açacaktır. Sayısal vergilendirme ile de tüketim sırasında vergilendirme gerçekleştirilerek verginin tabana yayılması konusunda önemli bir adım atılmış olacaktır. İşte bu sistem bizzat Mustafa Kemal'in dile getirdiği **güdümlü ekonomi** anlayışının altyapısını oluşturacaktır.
5. Sayısal planlama odaklı büyüme/kalkınma hamlesinde özellikle beşeri sermayenin yetiştirilmesinden, altyapı yatırımlarına, araştırma-geliştirmenin desteklenmesine devletin önemli görevleri olacaktır. Ulusalcılar, eğitim sisteminin her türlü dogmadan uzak, matematiksel, analitik düşünceye dayalı bir hale getirilmesi konusunda asla taviz vermemelidirler. Uzun dönemli büyüme/kalkınma modelinin ana unsuru beşeri sermayenin niteliğidir.
6. İhracatçının sürekli azalan kâr oranları ve bozulan ticaret hadleri yanında, ihracat baskısının iç pazarı baskılayıcı niteliği de göz önüne alınınca **ihracat orijinli büyüme modellerini** amaçlama konusunda çeşitli sorunlar olduğu görülmektedir. Ancak öte yandan günümüzde **ithal ikameci büyüme** modellerini uygulamak da mümkün değildir. Türkiye, 1960'larda başlayan planlı büyüme dönemini, sanayinin ihtiyacı olan ithal enerjiyi almasını sağlayacak ihracatı yapamadığı ve sermaye mallarını üretmeye geçemediği yani bir anlamda Asya Kaplanları'nın başardığı (*örneğin Kore yola çıkarken, Türkiye'nin 1930'larda uyguladığı devletçi ekonomi politikalarından etkilenmişti*) niteliksel dönüşümü başaramadığı için döviz krizleri yaşamış ve ardından dış baskı ile temeli olmadan önce ticaretini sonra sermaye piyasalarını serbestleştirmiştir. Sonuç ortadadır. Demek ki sorun ithal ikameci ya da ihracata dayalı bir büyüme modeli değildir. Türkiye, küresel durgunluğun derinleşeceği senaryosunu da göz önüne alarak iç pazarın tüketimine dayalı, kendi ulusunun alım gücünü arttırmayı hedefleyen istihdam ve büyüme politikalarını hayata geçirmelidir. Karşılaştırmalı üstünlükler kuramının artık dinamik bir içerikte ele alındığını görerek, ihracatta kazançlı çıkabileceğimiz sektörlerde ihracat hedeflenmeli ve desteklenmelidir.
7. Türkiye'de ekonomi bilmeyen siyaset bilimcilerin ve jeopolitik bilmeyen iktisatçıların kısır yorumlarının dışına çıkarak hem ülke içinde hem de yakın çevremizde kalkınma kutupları yaratılmasına öncülük etmeliyiz. Kafkasya, Orta

AYDINLANMA 1923

Asya ve Ortadoğu'da ekonominin canlanmasını sağlayacak adımlar atılmasına öncülük etmeliyiz. Türkiye'de soğuk savaş döneminin hatalı algılamaları nedeniyle Avrasya ile ekonomik ve siyasi ilişkilerimiz azalmış bu nedenle ülkemizin doğusu da fakirleşmiştir. Oysa kuzeyinden güneyine Doğu Anadolu, önemli potansiyele sahiptir. GB'den ayrılarak ve AB sürecinde yer almayacağımızı ortaya koyarak AB ile aramızdaki gerilimi azaltıp çok daha sağlıklı ekonomik ilişkiler kurabiliriz. AB sürecini terk etmenin AB ülkeleri ile ekonomik ilişkilerimizi bozacağı iddiası tamamen hayal ürünüdür. Ekonomik ilişkiler yeni bir anlayışla düzenlenebilir.

8. Türkiye, Marmara'da yaşayacağımız deprem felaketine karşı gerekli önlemleri alabilmek için öncelikle dünyaya borçlarını ertelediğini ilan etmeli, ardından Marmara Bölgesi'ndeki sanayi ve yerleşimin bir kısmını Anadolu'da kuracağı yeni şehirlere taşınmalıdır. Bu yapılanma sırasında kendi kaynaklarına dayanarak önemli bir istihdam ve büyüme de sağlamak olanaklıdır. Türkler doğaya karşı bu mücadeleyi insan kaybı vermeden başararak ve bu arada büyük bir dönüşümü de gerçekleştirerek Anadolu'da kalıcı olduklarını göstermek zorundadır.